

Nr 142.

Av herr Hæggbloom m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till jordbrukets rationalisering.

I nionde huvudtiteln under punkten Bidrag till jordbrukets rationalisering anmäler departementschefen, att hushållningssällskapens förbund begärt förslag om, att förmedlingen av statsunderstöd till betesförbättringar från och med budgetåret 1951/52 överflyttas från lantbruksnämnderna till hushållningssällskapen. Förslaget avvisas med att förbundet enligt departementschefens mening ej åberopat några nya skäl av beskaffenhet att föranleda ett frångående av 1947 års beslut.

Det äger sin riktighet, att redan 1942 års jordbrukskommitté ställde sig på den ståndpunkt, som nu intages av hushållningssällskapens förbund, att betesförbättringsåtgärder voro att räkna som driftsekonomisk rationalisering. De skäl som nu åberopas, att hushållningssällskapens undervisnings- och upplysningsverksamhet naturligt bör vara sammankopplad med ordnande av statsbidragen för behövliga förbättringsåtgärder, anfördes även som skäl emot 1947 års beslut. Men vad som därefter tillkommit och som är värt beaktande är, att hushållningssällskapens förbund, där de i såväl hushållningssällskap som lantbruksnämnder som ordförande fungerande landshövdingarna utöva ett dominerande inflytande, konstaterat, att de redan 1947 befarade olägenheterna inträffat, och rekommenderat en bestämd åtgärd för att åstadkomma bättre förhållanden. I hög grad värt att beakta är även, att förbundet anser sig kunna konstatera, att under de två år, som förflutit sedan den nuvarande organisationen genomfördes, har utvecklingen på betesskötselns område inom det mindre jordbruket mattats av. Detta kan bero såväl på den stora arbetsbalans i fråga om inre rationaliseringsärenden, som uppstått inom lantbruksnämnderna, som av att lantbruksnämnderna inte äga tillgång till tillräcklig expertis inom detta speciella område.

När ett missförhållande, som så intimt berör jordbrukets utveckling som det i hushållningssällskapens förbunds framställning berörda, kunnat konstateras, bör man inte dröja med att söka rätta till det. Vi anse därför i motsats till departementschefen, att den del av bidraget till jordbrukets rationalisering, som skall användas till betesförbättringar, från och med budgetåret 1951/52 bör ställas till hushållningssällskapens förfogande.

Vad som kan anföras mot detta förslag är givetvis, att det innebär ett avsteg från 1947 års fördelning av arbetsuppgifterna mellan lantbruksnämnder och hushållningssällskap, och att ett sådant avsteg kan få konsekvenser i fråga om andra ärendens handläggning. Fasthåller man vid att betesförbättringsåtgärderna äro driftsekonomiska rationaliseringsåtgärder, är deras läggande under hushållningssällskapen endast en fullt konsekvent åtgärd.

I övrigt torde det icke vara för tidigt att redan nu börja diskutera om 1947 års beslut om jordbruksrationaliseringsverksamhetens organisation innebär den för framtiden bästa lösningen. Viss erfarenhet om de nuvarande arrangemangens större eller mindre lämplighet har redan vunnits, och genom 1948 års länsstyrelseutredning har även frågan om arbetsfördelningen mellan lantbruksnämnder och hushållningssällskap aktualiserats. När länsstyrelseutredningens majoritet avböjer lantbruksnämndernas inflyttning i länsstyrelserna, utgår utredningen från att den nuvarande utformningen av lantbruksnämndernas verksamhet skall vara bestående och anser lantbruksnämnderna, trots de av Kungl. Maj:t tillsatta ledamöternas majoritet, som ett jordbrukets eget organ. Två reservanter, av vilka utredningens ordförande landshövding Bergqvist är den ena, förorda däremot lantbruksnämndernas inordnande i länsstyrelserna. Hade vid utredningens ständpunkttagande i denna fråga beaktats möjligheten av att från lantbruksnämnderna till hushållningssällskapen överföra de inre rationaliseringsåtgärderna, hade sannolikt reservanternas linje mött större förståelse.

Redan när rationaliseringsorganens utformning var föremål för riksdagens behandling år 1947, hävdades från högerns sida, att de inre rationaliseringsåtgärderna borde kvarstanna hos hushållningssällskapen. Stora sympatier för en sådan anordning kommo även till synes från andra håll inom riksdagen, och inom särskilda utskottet voro betänkligheterna stora mot de arrangemang, som slutligen träffades. Vad som bl. a. torde inverkat på det slutliga beslutet var, att utan den inre rationaliseringen skulle lantbruksnämndernas verksamhet inte få den omfattning, att skapande av en särskild organisation var motiverad.

Om lantbruksnämnderna inordnas i länsstyrelserna, bortfaller helt ett sådant argument. Det lämpligaste torde väl då vara, att just de delar av lantbruksnämndernas verksamhet, d. v. s. den yttre rationaliseringen och övervakning av jordförvärvslag och utnyttjande av förköpslag i den mån dessa lagar komma att finnas kvar i framtiden, där samarbetet med andra länet omfattande organ är som mest behövt, kvarstanna hos lantbruksnämnderna, medan till den inre rationaliseringen hörande ärenden återförs till hushållningssällskapen, som utan klander förut omhänderhaft dessa ärendens handläggning.

Att länsstyrelseutredningen nu framlagts, synes oss aktualisera att dessa

frågor nu bli utredda. 1950 års besparingsutredning har även i sitt utlåtande velat antyda, att rationaliseringen icke i och för sig grundas på ett program, som en gång för alla fastställts, vare sig till sin omfattning eller till tiden för dess genomförande. Avsevärda besparingar torde också vara att vinna på att låta lantbruksnämnderna i sin nuvarande organisationsform försvinna och deras verksamhet uppdelas på länsstyrelser och hushållningssällskap.

Med stöd av vad vi här ovan anfört hemställa vi,

1) att riksdagen ville besluta, att den del av bidraget till jordbrukets rationalisering, som avser betesförbättringar, från och med budgetåret 1951/52 ställes till hushållningssällskapens förfogande,

2) att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning avseende den inre rationaliseringens överförande till hushållningssällskapen och att lantbruksnämndernas övriga verksamhet inordnas i länsstyrelserna.

Stockholm den 24 januari 1951.

Einar Hægglom.

Jöns Nilsson

Carl Östlund.

i Bästekille.

Eric Nilsson

Karin Wetterström.

i Svalöv.